

سۇئال

ئۆلگەن ئادەم قەبرىدە ھايات دىيىلسە ، ئۇ ئۆزىنىڭ ئىلگىرىكى ھاياتىغا ئوخشامدۇ ؟ ئۆزىنىڭ قانچە ئەزاسى ئۆزىگە قايتىپ كېلىدۇ ؟ ئۇ قەبرىسىدە قانچە ئۇزۇن ھايات تۇرىدۇ ؟ ئەگەر ئۆلگەن ئادەمنىڭ جەستى سوراققا تارتىلسا ، ھىندىلار ، ياپونلار ، ۋە باشقىلارغا ئوخشاش جەستى كۆيدۈرۈلىدىغانلارنىڭ ئەھۋالى قانداق بولىدۇ ؟ ئۇلارنى سوراق قىلىش قەيەردە ئېلىپ بېرىلىدۇ ؟ دوختۇر ئوپىراتسىيە ئېلىپ بارغاندا ، ئۇ بىمارنىڭ تۇيغۇسىنى ناركوز دورىلىرى بىلەن يوق قىلىدۇ . ئەمدى بۇ ئۆلۈم توغرىسىدا ئۆزىنىڭ نىمە ئىكەنلىكىنى سورىماقچىمەن ؟

تەپسىلىي جاۋاب

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن

ھەربىر ئەر ۋە ئايال مۇئىمىنىڭ ئاللاھ كىتابىدا ، ياكى پەيغەمبىرىنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۆزىگە بولسۇن) تىلىدا ئۇلارغا خەۋەر قىلغان ئاخىرەت ، ھىسابات ، جەننەت ، دوزاخقا مۇناسىۋەتلىك ۋە ئۆلۈم ، قەبرە ، ئۆزىگىدىكى ئازاپ ۋە نىئەتلەرگە مۇناسىۋەتلىك بارلىق ئىشلارغا مۇقەددەس قۇرئان ياكى پاك سۈننەتتە كەلگەن باشقا غەيبى نەرسىلەرگە ئىشەنمىگى لازىم . بىز ئۆزىگە ئىشىنىشىمىز ۋە ئۇنى قوبۇل قىلىشىمىز لازىم . چۈنكى ، بىز بىلىمىزكى ، پەرۋەردىگارىمىز بىزگە ئېيتقان ۋە خەۋەر قىلغان بارلىق نەرسىدە راستچىل . ئاللاھ مۇنداق دېگەن : **ئاللاھنىڭ سۆزلىرىدىن راستراق كىمنىڭ سۆزى بار ؟** [نىسا (ئاياللار) : 122] ، **ئاللاھتىنمۇ راست سۆزلۈك كىم بار ؟** [نىسا (ئاياللار) : 87]

بىز بىلىمىزكى ، ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۆزىگە بولسۇن) كىشىلەرنىڭ ئىچىدە ئەڭ راستچىل بولۇپ ، ئۇ ھەرگىز كۆڭۈل خاھىشى بىلەن سۆزلىمەيدۇ ، ئۇ پەقەت ئۆزىگە ئىلھام قىلىنغان ۋەھىي . سەھىيە ھەدىيىستە ئىسپاتلانغان ھەرقانداق نەرسە مەيلى بىز ئۇنى تولۇق چۈشەنمىسەكمۇ ، ئۆزىگە ئىشىنىشىمىز لازىم . شۇڭلاشقا بىزنىڭ قىلىشقا تىگىشلىك ئىشىمىز _ ئاخىرەت ئىشلىرى ، جەننەت ، دوزاخ ، جەننەت كىشىلىرىنىڭ نازۇ-نىئەتلىرى ، دوزاخ كىشىلىرىنىڭ ئازاپ-ئوقۇبەتلىرى ھەققىدە دىيىلگەن نەرسىلەرگە ، ھەمدە قەبرىدىكى كىشىنىڭ ئازاپلىنىشى ياكى نىئەتلىنىشى ۋە ئۆزىنىڭ روھىنىڭ ئۆزىگە قايتىپ كېلىشىدىن ئىبارەت پاكىتقا ئىشىنىش . بۇنىڭ ھەممىسى راست ۋە قۇرئان ، ھەدىس تېكىستلىرىدە بايان قىلىنغان . شۇڭا بىز ئۆزىگە بويسۇنىشىمىز ھەمدە بىز قۇرئاندىن ئۆگەنگەن ، ياكى سەھىيە ھەدىيىستە نەقىل قىلىنغان ياكى ئىسلام ئالىملىرى بىرلىككە كەلگەن ھەر قانداق نەرسىگە ئىشىنىشىمىز لازىم .

ئاندىن ئەگەر ئاللاھ بىر مۇئىمىن ئەر ياكى ئايالغا ئۆزىگىدىكى ھىكمەت ۋە سىرلارنى بىلدۈرۈش بىلەن مىننەت قىلسا ، ئۇنداقتا بۇ ياخشىلىق ئۈستىگە ياخشىلىق ، نۇر ئۈستىگە نۇر ، بىلىم ئۈستىگە بىلىم . شۇڭا ئۇ ئاللاھنى مەدھىيىلىسۇن ھەمدە ئۇ ئۆزىگە ئاتا

قىلغان بىلىم - مەرىپەت ، ۋە ئەقىل - پاراسەت ئۈچۈن تەشەككۈر ئېيتىسۇن ، تاكى ئۇنىڭ بىلىمى ۋە خاتىرجەملىكى ئاشسۇن . قەبرىدىكى سوراققا تارتىش ۋە ئۆلگۈچىنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا ، بۇ سۇئال - سوراق ھەقىقىي بولۇپ ، ئۆلگۈچىنىڭ روھى ئۇنىڭغا قايتۇرلىدۇ . ئاللاھنىڭ ئەلچىسىدىن (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) نەقىل قىلىنغان خەۋەرلەر سەھىيە بولۇپ ، مېيىتنىڭ قەبرىدىكى ھاياتى ئۇنىڭ بۇدۇنيادىكى ھاياتىغا ئوخشىمايدۇ . ئۇ بەرزەختىكى ئالاھىدە ھايات بولۇپ ، ئۇنىڭ بۇدۇنيادىكى يىمەك - ئىچمەك ۋە باشقا نەرسىلەرگە مۇھتاج بولىدىغان ھايات ئەمەس . بەلكى ئۇ سۇئال ۋە جاۋاپلارنى چۈشىنىلەيدىغان ئالاھىدە ھايات بولۇپ ، ئىككى پەرىشتە ئۇنىڭدىن : پەرۋەردىگارىڭ كىم؟ دىنىڭ نىمە؟ پەيغەمبىرىڭ كىم؟ دەپ سۇئال سورايدۇ .

مۇئىمىن بولسا : "پەرۋەردىگارىم ئاللاھ ، دىنىم ئىسلام ، پەيغەمبىرىم مۇھەممەد" دەيدۇ ، ھەربىر مۇئىمىن مۇشۇنداق جاۋاپ بىرىدۇ . ھەمدە ئۇنىڭغا : "سەن بۇ كىشى ھەققىدە نىمىلەرنى بىلىسەن؟" دىيىلىدۇ ، ئۇ : "ئۇ بولسا ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ، ئۇ بىزگە توغرا يولنى ئېلىپ كەلدى . بىز ئۇنىڭغا ئىشەندۇق ۋە ئەگەشتۇق ." ئۇنىڭغا : "بىز سىنىڭ مۇئىمىن ئىكەنلىكىڭنى بىلەتتۇق ." دىيىلىدۇ . ھەمدە ئۇنىڭغا جەننەتكە بىر ئىشىك ئېچىلىدۇ ھەمدە ئۇ جەننەتنىڭ ئارامىنى ۋە نازۇ - نىئەتلىرىنى ھىس قىلىدۇ . ۋە دىيىلىدۇ : "مانا بۇ تاكى ئاللاھ سىنى ئۇنىڭغا تىرىلدۈرگىچە سىنىڭ ئورنۇڭ بولىدۇ . ھەمدە ئۇنىڭغا دوزاختىكى ئورنى كۆرسىتىلىدۇ . ئۇنىڭغا : "ئەگەر سەن ئاللاھنى ئىنكار قىلغان بولساڭ ، مۇشۇ سىنىڭ ئورنۇڭ بولاتتى ، بىراق ئاللاھ ئۇنىڭدىن سىنى ئۆز پاناھىدا ساقلىدى ، سەن ئاخىرى جەننەتتە بولىدۇڭ ." دىيىلىدۇ .

كاپىرغا نىسبەتەن ، ئۇنىڭدىن پەرۋەردىگارى ، دىنى ۋە پەيغەمبىرى توغرىسىدا سۇئال سورالسا ، ئۇ : "ھە! ھە! مەن بىلمەيمەن . مەن كىشىلەرنىڭ بىر نەرسە دەۋاتقىنىنى ئاڭلاپ ، شۇنىڭغا ئوخشاش دىدىم . ئاندىن ئۇ بىر بازغان بىلەن ئۇرىلىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ چىرىقىرايدۇ . ئۇنى ئىككى يۈك ، يەنى ئىنسان ۋە جىندىن باشقا ھەممە نەرسە ئاڭلايدۇ ، ئۇنى ھايۋانلارمۇ ئاڭلايدۇ . ئاندىن ئۇنىڭغا دوزاخقا بىر ئىشىك ئېچىلىدۇ ، ھەمدە قەبرىسى تارايىتىلىدۇ ، ئاخىرى ئۇنىڭ قوۋۇرغىلىرى بىر - بىرىگە كىرىشىپ كېتىدۇ ۋە ئۇنىڭ قەبرىسى دوزاخ ئورەكلىرىدىن بىر ئورەككە ئوخشاش بولىدۇ . ئۇنىڭغا دوزاخقا بىر ئىشىك ئېچىلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭدىن ئۇنىڭ ھارارىتى ۋە ئازابى كىلىپ تۇرىدۇ . ئۇنىڭغا : "ئاللاھ تاكى سىنى ئۇنىڭغا تىرىلدۈرگىچە مۇشۇ سىنىڭ ئورنۇڭ بولىدۇ ." دىيىلىدۇ . ئاندىن ئۇنىڭغا جەننەتكە بىر ئىشىك ئېچىلىدۇ ھەمدە ئۇنىڭغا جەننەتتىكى ئورنى كۆرسىتىلىدۇ ۋە ئۇنىڭغا : "ئەگەر ئاللاھ سىنى يىتەكلىگەن بولسا ، مۇشۇ سىنىڭ ئورنۇڭ بولاتتى ." دىيىلىدۇ .

بۇنىڭدىن بىز قەبرىنىڭ يا جەننەت باغچىلىرىدىن بىر باغچا ، يا دوزاخ ئورەكلىرىدىن بىر ئورەكلىكىنى بىلىۋالىمىز . ئەمدى سۇغا غەرىق بولۇش ، كۆيدۈرۈلۈش ، ياكى ياۋايى ھايۋانلارنىڭ يېيىشى بىلەن ئۆلگەنلەرگە كەلسەك ، ئۇلارنىڭ روھلىرى ئازاپ ياكى نىئەمەتتىن ئۆلىشى بار . ھەمدە روھلار ئۇلارنىڭ قۇرۇقلۇقتىكى ، دىڭىزدىكى ياكى ھايۋانلارنىڭ قورسىقىدىكى جەسەتلىرىگە ئاللاھنىڭ خالىغىنىچە كىلىدۇ . بىراق ئازاپ ياكى نىئەمەتنىڭ كۆپىنچىسى قىپقالغان روھىغا بولىدۇ ، مەيلى نىيەت ئىچىدە بولسۇن ، ياكى ئازاپ ئىچىدە بولسۇن ، مۇئىمىننىڭ روھى جەننەتكە كېتىدۇ . پەيغەمبەر(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : **مۇئىمىننىڭ روھى بىر قۇش بولۇپ ، جەننەتنىڭ دەرەخلىرىگە ئىسىلىدۇ ۋە ئۇنىڭ مېۋىلىرىنى يەيدۇ ، كاپىرنىڭ روھى دوزاخقا كېتىدۇ .**

ھەر بىر مۇسۇلمان ئەر ۋە ئايال ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) خەۋەر قىلغان نەرسىنى قوبۇل قىلىشى ، ھەمدە ئۇ ھەقتە ئاللاھ ئىرادە قىلغان رەۋىشتە ئىشىنىشى كىرەك . گەرچە بىر قىسىم مەنىلەر ئۇنىڭغا يۇشۇرۇن بولسىمۇ . ئاللاھ مۇكەممەل ھىكمەتكە ئىگە . ئاللاھ پاك !

[يىتۈك ئالىم پېشىۋا ئابدۇل ئەزىز بىن ئابدۇللاھ بىن باز نىڭ تۈرلۈك ماقالىلەر ۋە فەتىۋالار توپلىمى كىتابى ، 338-ب]